

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ В ЖИТЛОВІЙ ЗАБУДОВІ ПЕРШИХ МАСОВИХ СЕРІЙ

Загребя О.В.

Київський філіал „НДІпроектреконструкція”

Вже розглядалася проблема непристосованості житлової забудови перших масових серій для дозвілля дітей [1]. Реконструкція даної забудови вперше дозволяє комплексно вирішити цю проблему, тобто облаштувати місця для прогулянок і створити заклади дозвілля дітей за місцем мешкання.

На відкритому повітрі щоденно грають 74 % школярів і майже 100 % дошкільнят [2]. Проте діти частіше грають не в ті ігри, що забезпечені встановленим обладнанням і всі, крім дошкільнят, при найменшій можливості вибирають для ігор непередбачені місця. Найбільш привабливі для них «нічийні» території, місця поблизу від глухих стін, склади тощо. За мсями мікрорайону систематично грає майже половина дітей. Причиною небажання грати у відведених місцях є недотриманість утилітарних вимог: відсутність стінок для гри з м'ячем, велодоріжок, різноманітного покриття майданчиків; однотипне старе поламане обладнання майданчиків, що жорстко задає ігрові ситуації, диктує поведінку, швидко вичерпує ігрові можливості і тому швидко набридає. Особистість дитини потребує різноманітності, складності, творчої свободи, діяльності, включення в світ дорослих, а не штучності, схематизованого оточення, нав'язаного дорослими. Необладнані території допускають багатозначність, ігрові ситуації більш потенційно багаті, невимушені за раз і назавжди визначені стандартні ігрові майданчики. Саме творчість, що гармонійно і всебічно розвиває дитину, гонить її на необладнанні для ігор території. Миттєва визначальність, простота, відкритість великих просторів мікрорайонів протирічать дитячій психології. Дітям потрібне поступове проникнення на нові, ще невідомі і таємничі простори, замасковані, різноманітні за масштабом і інформативною насиченістю куточки, засвоєння котрих породжує почуття першопрохідця, занурює у пригодницьку атмосферу.

Дослідження французьких архітекторів показали, що зі зменшенням мінімальної площі, на одну дитину, надзвичайно швидко зростає кількість пригод. Мінімальна площа - 4м на одну дитину. З її зменшенням кількість тілесних ушкоджень зростає з 0,5 до 7 за один день. Найбільша відстань, з котрої дорослий може розгледіти дії дітей - 135 м, обличчя дитини - 25 м. Майданчики потрібно проектувати з врахуванням цих розмірів.

Нове будівництво закладів дозвілля дітей за місцем мешкання в житловій п'ятиповерховій забудові перших масових серій має свої обмеження обумовлені самою забудовою. Найчастіше залишаються такі можливості для будівництва нових об'єктів:

- вставки між будинками;
- прибудови до торців будинків;
- будівництво на резервах території;
- будівництво на місці знесених об'єктів;
- будівництво на місці проїздів чи вулиць, які стали непотрібні;
- будівництво на місці колишніх літніх кінотеатрів, агітаційних та інших майданчиків, якщо в них відпала потреба.

В другій половині 80-их було багато проектних і наукових розробок, конкурсів проектів закладів дозвілля для нових житлових районів. Деякі з цих розробок можна використовувати і зараз.

Враховуючи проблеми фінансування і необхідність врахування конкретних ситуацій в створенні закладів дозвілля дітей здається потрібним 2-3 етапи. На першому дозвілля дітей організується засобами мобільної архітектури, вивчаються їх віддавання переваг певним видам діяльності, особливі потреби, налагоджується контакт з дітьми відповідного мікрорайону. На другому етапі в легких конструкціях будується споруда під вивчені умови, заняття дітей можуть одержувати певну спеціалізацію, розвиваються відносини дітей і керівників гуртків, накопичується матеріальна база закладів, більш глибоко вивчаються особливі потреби в архітектурній організації дозвілля. На третьому етапі будується капітальна споруда, яка за своїм архітектурним рішенням буде точно відповідати вимогам дітей і керівників і конкретним умовам містобудівної ситуації. Конструкції попередніх етапів або використовуються в наступних спорудах, або перевозяться і використовуються в інших мікрорайонах. Таким чином можна уникнути абстрактного проектування, нарікань, як найкраще використати ресурси і створити дійсно живі, динамічні зручні для користувачів об'єкти.

Пристосування існуючих будівель під дитячі клуби з одного боку вже стало звиклим, з другого боку в сучасних умовах різних форм власності може ставати надто важким в реалізації, тому більш вірогідним здається вже описане вище. Проте, у вбудовано-прибудованих закладів дозвілля дітей до житлових будинків є й свої переваги: розміщення в незручних для житла перших поверхах будинків; менші будівельні та експлуатаційні витрати в порівнянні з окремо розташованими закладами, економія витрат на інженерне обладнання і на благоустрій території; економія сельбищної території, скорочення кількості будівель, максимальне наближення до населення, до місць дитячих ігор на прибудинкових територіях, важлива роль в архітектурному оформленні будівель. Проте у цьому варіанті є також проблеми і недоліки: шум, що заважає мешканцям; присутність, рух сторонніх дітей (і дорослих) поблизу будинка; конструктивні архітектурно-планувальні, а іноді функціональні обмеження в організації дозвільної функції характеристиками житлового будинку. Як правило дрібночарунчасті приміщення вбудовуються в житловий будинок, а зальні – прибудовуються. При прибудові до торця будинку легше вирішуються питання шумозахисту. Сусідством з житлом диктується камерний характер дозвільного закладу, необхідність врахування того, що частіше за все контингент дозвільного закладу складається з мешканців найближчих будинків з можливими стійкими сусідськими відносинами.

Інші особливості можуть з'являтися при безпосередній близькості закладів обслуговування (вбудованих, прибудованих, вбудовано-прибудованих до житлових будинків, або у разі можливості об'єднання окремо розташованих об'єктів вставкою з житловим будинком), або при розміщенні закладу дозвілля дітей в структурі будівлі закладу обслуговування. Результати досліджень показали, що відсутність дозвільних функцій в зонах громадської активності знижує їх функціональне завантаження і, відповідно, соціокультурну значущість. Наприклад, в багатьох країнах реорганізуються пішохідні торгівельні зони, бо з'ясовано, що самих тільки торгівельних функцій недостатньо для їхнього нормального функціонального завантаження. До складу торгівельних підприємств вводяться комп'ютерні зали, дискотеки, відеокафе, універсальні спортзали, експрес-бібліотеки, зали гральних автоматів, упорядковуються місця спілкування і відпочинку. Доцільна інтеграція різних функцій. Наприклад, кафе чи бар може, залишаючись самостійним закладом

обслуговування, об'ємно-просторово об'єднуються з закладом дозвілля не тільки щоденно в своєму приміщенні, але й періодично або епізодично в приміщеннях закладу дозвілля (свята, бенкети тощо), брати на себе певні дозвільні функції (такі як показ відеофільмів, мультфільмів для дітей, естрадних програм для юнацтва, розваги, спілкування тощо). Так само можуть виникати спільні інтереси у магазинів і студій чи клубів однієї спрямованості: комп'ютерний клуб і магазин комп'ютерної техніки; клуб або студія юнатів і зоомагазин; спортивна секція і магазин спорттоварів; клуб меломанів і магазин тієї ж спрямованості тощо. Таке сусідство може варіюватися від візуального зв'язку або вираження у вигляді фасаду до оригінальних об'ємно-планувальних рішень, комунікаційних зв'язків і тісної співпраці.

Третя особливість – залежність об'ємно-просторового і образного рішення закладу дозвілля від взаєморозташування будинків, житла і обслуговування, і розташування закладу в середині житлової забудови чи вздовж магістралі. Так, всередині забудови заклад матиме затишний, домашній вигляд, а на магістралі – респектабельний, презентативний.

Використання підземного простору, приєднання підвальних та цокольних приміщень – варіант привабливий актуальністю в екологічно нестабільних зонах, дає можливість організації процесів, які не можуть розташовуватись у безпосередньому сусідстві з житлом через шум, вібрації або інші супутні недоліки, які при такому розташуванні не досягатимуть до мешканців будинку. Додаткові входи через підземний рівень – метро, підземні переходи, тощо сприятимуть збільшенню кількості відвідувачів та економії вільного часу. Багаточисельна номенклатура приміщень і закладів, що можуть розташовуватись у підземному просторі, можливість збагатити архітектурне рішення, підвищити щільність забудови, «зеконормити» вільні наземні території. Проте використання підземного простору потребує більших витрат а також має свої складності.

Зазначимо, що певного перепланування потребує кожен варіант реконструкції. Комплексна реконструкція декількох будинків має переваги для використання простору, покращення середовища, тощо у порівнянні з реконструкцією окремого будинку, дає можливість зміни фасаду цілої вулиці, організації лінійного центру обслуговування більш високого рівня, зміни функцій і містобудівного значення вулиці (чи зони) в цілому.

Література

- 1 Загреба О.В. Шляхи організації дозвілля дітей в умовах реконструкції житлової забудови // Реконструкція житла. Матеріали Четвертої Міжнародної виставки-конференції «Реконструкція Житла (RG/Київ 2002)» Київ, 4-7 Червня 2002 р. – К.: «НДІпроектреконструкція», 2002. – 216 с.
- 2 Хачатрянц К. К., Пятиримов Т. С. Эксплуатация открытых территорий микрорайона // Вопросы строительства и архитектуры. Минск.: «Высшая школа», 1984. - вып.8. – 128. - С. 71–76.